RIFAT ILGAZ

ŞİİRLER 1962-1969-1971

Soluk Soluğa / Karakılçık / Uzak Değil

Çıkacaksın da iki büklüm ne olacak,
Kan ter içinde Tünelbaşı'na.
Bu ilan, bu celp, bunca mektup
Bulur yerini nasıl olsa.
...

Çınar

RIFAT ILGAZ
ŞİİRLER 1962-1969-1971
Soluk Soluğa / Karakılçık / Uzak Değil

Rıfat Ilgaz, 7 Mayıs 1911'de Cide'de doğdu. 1930 yılında Kastamonu Muallim Mektebini bitirdikten sonra altı yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1938'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden mezun oldu. Bir süre Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. *Sınıf* (1944) adlı ikinci şiir kitabının sıkıyönetim kararıyla toplatılmasından sonra altı aya hüküm giydi. Daha sonra *Markopaşa* başta olmak üzere çeşitli dergilerde çıkan yazıları ve yayımlanan kitapları nedeniyle yaşamının çeşitli evrelerinde birçok kovuşturmaya uğradı ve değişen sürelerle tutuklu kaldı. 1947'de öğretmenlikten çıkarılınca hayatını öykü, roman, tiyatro oyunu ve gazetelerde köşe yazıları yazarak kazandı. 1974'de *Yenigün* gazetesinden emekli oldu. 7 Temmuz 1993'te İstanbul'da öldü.

Ilgaz birçok yazınsal türde eserler verdi. İlk şiirleri Kastamonu'da yayımlanan *Nazikter* ve *Açıksöz* gazetelerinde çıktı (1927). 1940'lı yıllara kadar çeşitli gazetelerde ve edebiyat dergilerinde yayımlanan, kitaplarına almadığı romantik şiirler yazdı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında toplumcu-gerçekçi şiire yöneldi. "Halktan kişilerin, basit insanların yaşamı"nı konu edinen şiirler aracılığıyla "geniş bir kitlenin, bir insanlığın dertleri"ni anlattığı *Yarenlik* adlı ilk şiir kitabı 1943'te yayımlandı. Ardından *Sınıf* (1944), *Yaşadıkça* (1948), *Devam* (1953), *Üsküdar'da Sabah Oldu* (1954), *Soluk Soluğa* (1962), *Karakılçık* (1969), *Uzak Değil* (1971), *Güvercinim Uyur mu?* (1974), *Kulağımız Kirişte* (1983) ve *Ocak Katırı Alagöz* (1987) geldi. Ilgaz, diyalektik bir bakış açısı, mizahi bir yaklaşım ve yergici bir dille içinde yaşadığı toplumsal gerçekliği bütün çıplaklığı ve acılığıyla göstermeyi, giderek yeni anlamlar, yeni gerçeklikler yaratarak varolan düzeni değiştirmeyi hedefleyen şiirlerine yansıyan toplumcu dünya görüşünü 1950'li yıllarda yazmaya başladığı öykü ve romanlarına da taşıdı. "Kopyanın, ezberin ve uydurma saygının" yergisini yapan *Hababam Sınıfı* (1957), "1944'lerin İstanbulunda, Alman faşizminin azgınlaştığı, dünyayı ateşe verdiği ve savaş tehlikesinin her an kapımızı çaldığı ağır koşullarda kararmış İstanbul sokaklarında" polisten kaçan devrimci bir öğretmenin öyküsünü anlatan -1990'da sinema filmi de çekilen- *Karartma Geceleri* (1974), Ilgaz'ın çocukluk yıllarını, Kurtuluş Savaşından 1950'ye kadar olan tarihsel dönemi anlattığı özyaşamöyküsel romanı *Sarı Yazma* (1976) ve *Bacaksız* dizisinden çıkan çocuk romanları en tanınmış yapıtları arasındadır.

Ocak Katırı Alagöz ile 1987 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülüne değer görülen Rıfat Ilgaz, *Yıldız Karayel* ile 1982 Madaralı Roman Ödülünü ve 1982 Orhan Kemal Roman Armağanını aldı.

(Rıfat Ilgaz'ın yaşamı ve yapıtları hakkında daha ayrıntılı bilgi için yazarın *Yokuş Yukarı* adlı anı kitabı ile *Sarı Yazma* [12. Baskı, Çınar, 2008] adlı romanına; Asım Bezirci'nin *Rıfat Ilgaz* [4. Baskı, Çınar, 1997], Mehmet Saydur'un *Biz de Yaşadık: Dünden Bugüne Rıfat Ilgaz* [Çınar, 1998] adlı çalışmalarına ve *Rıfat Ilgaz Sempozyumu* [Çınar, 2007] başlığını taşıyan derleme kitaba bakılabilir.)

Rıfat Ilgaz

Soluk Soluğa
1962

Karakılçık
1969

Uzak Değil
1971

Çınar®
İstanbul
2015

Soluk Soluğa / Karakılçık / Uzak Değil
Rıfat Ilgaz

9. Baskı: Kasım 2015

Kapak Tasarım: Faruk Güney
Yayıma Hazırlayan: Cemal Şenal
Baskı: GD Ofset Matbaacılık ve Tic. San. A.Ş.
OSB Deposite İş Mrk. A-5 Blok Kat:4 No:407
İkitelli-Başakşehir-İSTANBUL
Telefon: (0212) 671 91 00
Matbaa Sertifka No: 32211

ISBN: 978-975-348-015-4

© Çınar Yayınları, 1997
Tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Çınar Yayıncılık Reklamcılık Ajans ve Danışmanlık Ltd. Şti.
Batıköy Mah. Mustafa Kemal Bulvarı Marine Park Evleri No: 25-A6
Mimaroba - Büyükçekmece / İstanbul
Yayıncı Sertifika No: 11084
Telefon: (0212) 528 71 40 • Faks: (0212) 528 71 43
cinar@cinaryayincilik.com.tr

İçindekiler

Soluk Soluğa (1962)
Kasabamız • 9
Bu Merdivenlerden • 10
Korkak • 13
Sarıyı Anlatıyorum • 15
Kendimizi Anlatıyorum • 18
Leylaklarını Anlatıyorum • 21
Gidişini Anlatıyorum • 23
Yalnızlığımı Anlatıyorum • 26
İsteklerimi Anlatıyorum • 28
Gidenleri Anlatıyorum • 32
Utancımı Anlatıyorum • 35

Karakılçık (1969)
Karakılçık • 41
Körüz Biz • 44
Aydın mısın • 48
Gökdelen • 52
Denge-Düzen • 54
Bir Kurşun Gibi • 61
Gençlik Parkı • 64
Özgürlüğe Giden Yol • 67
Uzak Değil • 70
Elif'in Babası • 75

Uzak Değil (1971)
Bir Kozada • 81
Karadenizlisin • 82
Defneler Gibi • 86

Soluk Soluğa

(1962)

Kasabamız

Martıların düşürdüğü tohumdan
Filizlendiğine inandığım kasabamız
Yosun kokardı evleri
Çarşıları midye kokardı
Çekirdeği çölden gelen mescidin
Boy attığına şaşardım
Bu deniz yüklü havada
Nedense gelişemedi bir türlü
En şirin yerine dikilen
İrili ufaklı mezar taşları

Belki de ölüler böyle istiyor.

(1940)

Bu Merdivenlerden

Çıkacaksın da iki büklüm ne olacak,
Kan ter içinde Tünelbaşı'na.
Bu ilan, bu celp, bunca mektup
Bulur yerini nasıl olsa.
Boşalır çantan akşama varmaz,
Boşuna telaşın, boşuna!

Nerde eski güler yüzü Galata'nın,
Hani camda yolunu bekleyenler;
Ah o, mektubun, mektup olduğu devir!
Nerde bir ucundan tutuşmuş nameler
Bir tutam saç, öpülmek için,
Bir sigara, yâr elinden sarılmış,
Ucu yanık.
Nerde her kapıda bekleyen bahşiş,
Her seferinde, ayak tozunu
İpek mendille sildiğin günler!

Yaş, otuz beş değil tam elli beş,
Bir ayağın çukurda demek!
Kesti iflahını bu Yüksekkaldırım;
Zorlanma İlhami Efendiciğim, yazık!
Sağ yanında çanta, sol yanında
Bir çocuk kafası kadar fıtık!

Bir düşün, ne demiş Haşim Amcan,
Vermiş de tatarböreğini gövdeye,
Ağır ağır çıkacaksın demiş, bu merdivenlerden,
Böyle soluk soluğa değil!

(*Kaynak*, 1954)

Korkak

Yüreciği küt küt atan
Bir tavşansın kulağı kirişte
Ensesinde tazının soluğu
Bir tavşansın başka değil
Bir minik tavşan
Tut demeden tazıya daha
Alır başını kaçarsın
Bir tavşansın işte

Ne gecen belli ne gündüzün
Kimselere benzemez uykun
Tavşan uykusu
Doğdun doğalı bu pis korku
Bu can korkusu

(1957)

Sarıyı Anlatıyorum

Sen yeşilsin yaprak yaprak
Az da turuncu var çiçeğinde

Biz sarıyız düpedüz sarı
İki milyon kişi en azdan
Sarının ülkesinde tutsak
Sarıyız iliklerimize kadar
Gövdemizde sarı bir kabuk
Çıkmaz bıçakla kazısak

Hanlara hamamlara yol sıra
Allı pullu arabalara
Boy boy apartmanlara bak
Her taşın altında biz varız
Biz yaptık bu ehramları
Bu saltanatı biz kurduk

Yerden biter gibi bu yüzden
Arttıkça artarız
Sayımızla kimse övünmez
Düşürdüler grafiklerden
Nutuklarda azalıyoruz

Yalanın yüzümüzde ışıkları
Bütün tablolardan silindik
Sarıyız sarı

(1961)

Kendimizi Anlatıyorum

Tükeniyoruz boyuna tükeniyoruz
Bir lodos kalktı mı güneyden

Çürük meyvalar gibi dökülüyoruz
Biz tükendikçe yangın genişliyor
Sarıyor kentleri bir yanından
Yayılıyoruz yeniden yayılıyoruz

Eskimekle başlıyor ilk belirti
Bir durgunluk siniyor derimize
İliklerimize kadar işleyen
Daha bir duygulu oluyor ellerimiz
Parmaklarımız daha anlayışlı
Sevdik mi seviyoruz ölesiye
Öfkelendik mi öfkeleniyoruz

Bakışlar neden böyle değişik
Neden soğuk tuttuğumuz eller
Biz böyle mi geldik yeryüzüne
Kan tükürerek mi doğduk

Linç edilen biziz radyolarda
Kürsülerde saldırılan biz
Bağırsak çağırsak boşuna
Bir öksürük kesiyor soluğumuzu
Tıkanıyoruz

(1961)

Leylaklarını Anlatıyorum

Leylak getiriyorsun bana güneşli bir gün
Onu saçlarından topladığın belli
Bir leylak bahçesisin karşımda

Böyle kucağında kalsa daha iyi
Bir vazoya bırakıp gidiyorsun
Sen gidiyorsun leylaklar kalıyor mu sanki
Önce renkleri gidiyor arkandan
Nesi varsa gidiyor soyunarak

Her vazoya baktıkça karşımdasın ne tuhaf
Her kokladıkça dönüp dönüp geliyorsun
Düşünceler gibi filizleniyorsun gün geçtikçe
Yaprak yaprak gelişiyorsun
Leylak leylak bakıyorsun gözlerimin içine
Ölümsüz bir mevsim oluyorsun

(1961)

Gidişini Anlatıyorum

Sen gidiyorsun ya işine yetişmek için
Saçlarını, gözlerini, ellerini
Neyin varsa toplayıp gidiyorsun ya
Her seferinde bir şey unutuyorsun sıcak
Termometrede yükselen çizgi çizgi
Kim bilir nerelerde soğuyorsun

Senin gözbebeklerin var ya kadın kadın gülen
İnsan insan bakan gözbebeklerin
Beni tutsa tutsa gözlerin tutar ayakta
Beni yıksa yıksa gözlerin yerle bir eder

Ne gelirse onlardan gelir bana
Çalışma gücü yaşama direnci
Mutluluk gibi kazanılması zor
Mutluluk gibi yitirilmesi kolay

Bir açarsın ki mutluyum
Bir kaparsın her şey elimden gitmiş

(1961)

Yalnızlığımı Anlatıyorum

Koğuşta inceden bir lizol kokusu
Dışarda tam tamına On Sekiz Şubat
Ne üstümdeki örtüler ısıtıyor beni
Ne altımdaki yatak
Ellerini arıyorum sıcak ellerini

Kuruyan dilim tutuşan alnım
Garipliğim nöbet nöbet gecemde
Susuzum, ilaçsızım, sensizim
Sıcak dudaklarını arıyorum

Camlarda karayel acımasız
Nereye baksam can çekişmesi
Gece... Yol boyu memleket memleket
Işıtsın iyimserliğin içimi
Dağılsın ölüm korkum bir görün
Aydın bakışlarını arıyorum

(1961)

İsteklerimi Anlatıyorum

Hastanenin saçağına kuşlar konuyor
Güvercinler, gözleri umut yeşili

Gidemem ciğerlerim yetmiyor solumaya
Bu ayaklar benim değil ne zamandır
Kolum kanadım sensin anlamıyorsun
Özgürlüğüm, aydınlığım, inancım
Hepsi senden mutluluğum gibi anlasana

Yolumuzu düşman bakışlar çevirmiş
Dişli geceler inmiş çevremize

Gözlerindeki parıltı ışıtsın yolumu
Hızımızı yitirmeden öfkemizi tüketmeden
İnsanca bir şeyler katalım sevgimize
Gecelerden birlikte çıkalım ister misin
Işığı birlikte aramamız güzel olacak

Yataklarda sıramı beklemekten usandım
Al götür bırakma beni ölümle yüz yüze
Seni görmeliyim yanımda savaşırsak
Eksiksem bir şeyler kat sevginden
Yüreğindeki sıcaklıkla bütünle beni

Yorgunsam gücünden ekle dirileyim
Bitkinsem sağlığından ver cömertçe
Aşıla yaşama tutkundan
Büyük ülküler için elimden tut
Al götür beni gerçeklerin çağrısına

(1961)

Gidenleri Anlatıyorum

İştahımın gücünden arta kalan
Yarım dilim ekmekten utanıyorum
Açların boyun büktüğü memlekette
Kişi özgürlükten laf etmemeli

Sevince alabildiğine sevmeli
Yoksun sevgilerle değil böyle
Bir elmayı dişler gibi diri diri
Ama genç ama ak saçlısın
Evrene bir şey katmalı sevdin mi

İnsan içince tam içmeli
Sıyrılmalı bozukdüzenliğinden
Mutluluktan bir şeyler getirmeli

Sıra sıra yataklardan utanıyorum
Umutsuz sönüp gidenlerden
Gözler bakarken ateşböcekleri gibi
Mayıs gecelerinden ses vermeli

Kişi ölecekse insanca ölmeli
Böyle tutsak böyle utanç içinde değil
Bir sedyede boylu boyunca uzatılmış
İki eli iki yanında gitmemeli

(1961)

Utancımı Anlatıyorum

Ölüm hiç özenilecek şey değil
Sevgilim ölümün güzeli yok
Bir çirkin oluyor insan görme
Sevmeyi düşünmeyi unutuyor
Ölecek misin ya bir meydanda öl
Ya da dağ başında kavgan için
Böyle yatakta miskince ölme

Önce ellerden başlıyor ölmek
Hiç yarım kalmış bardak gördün mü
Kurulmuş kol saati komodinin üstünde
Kitap gördün mü az önce okunmuş
Görmedin değil mi ben çok gördüm
Bu yüzden ölemiyorum kolay kolay

Hem ölmek de nerden aklıma geliyor
İnsanlar uzayda dolaşırken
Bütün ilaçları içiyorum yarım kalmasın diye
Bütün kitapları okuyup bitiriyorum
Boyuna kuruyorum saatimi
Getirdiğin portakalları yiyorum

Sana beğendirmek zorundayım kendimi
Bilmiyorsun direnmek zorundayım
Utanırım karşında ölmekten
Yaşıyorum böyle daha iyi

(1961)

Karakılçık
(1969)

Karakılçık

Topladı sarı saçlarını karakılçığım
Gitti gelincikler eteğinde
Susmuşluğunda yüzyılların
Bağrı yanıkların susamışlığı içinde
Kaldı geride kara toprağım

Döner ha döner taşlar dere boyunda
Taşlar kıracak çorbalık ister
Oğlan ister bulgur bulamaç
A beyler ben n'ideyim

Aç toprak susuz toprak
Azık ister bencileyin
Uzanır yakama yapışır
Torbanın dibinde iki hapaz tohumluk
Varıp serpsem kurtlar kuşlar kapışır
Oy ben kime gideyim

Gelin oldum geldim köye
Sarı öküze eş oldum
Eş oldum da karasabana koşuldum

Bir verirdim on verirdi
N'oldu bu hayın toprağa
Geçtim bir çift öküzünden
Şimdi bir çift at ister
İlaç ister tohumuna
Aman da beyler o da ne ki
Benden süperfosfat ister
Oy ben nere gideyim

(1968)

Körüz Biz

Ne varsa otu ot çiçeği çiçek yapan
Tanyerinden söken umut ışığı
Sizin olsun çekik gözlü kardeşlerim
Aydınlıklar sizin olsun körüz biz

Bakmayın gözlerimizde yansıyan yıldızlara
Görmeyiz ateşböceklerini biz körüz
Çakıp sönen deniz fenerlerini uzak kıyılarda

Bir bulut ne zamandır üstümüzde
Yurt genişliğinde bir bulut kurşun ağırlığında
Nilüferler sularımızda açar mevsimsiz
Dolanır ayaklarımıza boğum boğum
Yapraklarında iri leşsinekleri uçuşa hazır
Göz göz oyulmuş gözlerimiz biz körüz
Göz çukurlarımızda radarlar fırıl fırıl döner
Körüz el yordamıyla yaşıyoruz bu yüzden

Yeni körler peydahlarız uyur uyanır
Ayak altında eziledursun karınca sürüleri
Ezenlerle bir olmuş yaşıyoruz ne güzel
Çizme onlardan içindeki ayak bizden ne iyi

Körüz biz kör uçuşlara açmışız toprağımızı
Ha düştü ha düşecek çelik gagalardan
Mantar mantar açılan tohumlar sıcakta

Gözlerimizi bir pula satıp geçmişiz bir yana
Ölmesini bilenlere yüz çevirmemiz bundan
Körüz gözbebeklerimize mil çekilmiş mil
Acımasız bir namlu şakağımızda soğuk
Tetikte kendi parmağımız yabancının değil

(1968)

Aydın mısın

Kilim gibi dokumada mutsuzluğu
Gidip gelen kara kuşlar havada
Saflar tutulmuş top sesleri gerilerden
Tabanında depremi kara güllelerin
Duymuyor musun

Kaldır başını kan uykulardan
Böyle yürek böyle atardamar
Atmaz olsun
Ses ol ışık ol yumruk ol
Karayeller başına indirmeden çatını
Sel suları bastığın toprağı dönüm dönüm
Alıp götürmeden büyük denizlere
Çabuk ol

Tam çağı işe başlamanın doğan günle
Bul içine tükürdüğün kitapları yeniden
Her satırında buram buram alınteri
Her sayfası günlük güneşlik
Utanma suçun tümü senin değil
Yırt otuzunda aldığın diplomayı
Alfabelik çocuk ol

Yollar kesilmiş alanlar sarılmış
Tel örgüler çevirmiş yöreni
Fırıl fırıl alıcı kuşlar tepende
Benden geçti mi demek istiyorsun
Aç iki kolunu iki yanına
Korkuluk ol

(1968)

Gökdelen

Yüzyıllara ışık tutan
Bir kadın kıyıda ağlamaklı
Yanaklarında öfke
Eteklerinde kan
Düşmüş gökkuşağı belinden

Güneşli bir coğrafyada
Çekmiş perdelerini gökdelen
Bir bayrak çırpınıyor
Takvimsiz bir kasırgada
Asya kıyılarından esen

Kitapların yazdığından
Da önce başladı fırtına
Düşürür yıldızlarını tek tek
Çaresiz bir bayrak boşluğa

(1968)

Denge-Düzen

Kaskatı bir sabahtı bir mart sabahı
Tenekeler sıradan dizilmişlerdi kapı önlerine
Kediler habire günlük nafakalarını arıyorlardı
Sahipsiz kediler hasta kediler aaah onlar işte
Öylesine suskundular düzen bozulmasın diye
Bir cambaz hüneriyle art ayaklarından
Asılı kalmışlardı çöp tenekelerine
Kuyruklarını bile kıpırdatmıyorlardı
Öylesine dikilmişlerdi beyinleri üzerine
Denge bozulmasın diyeydi bütün çabaları
Sırf bunun için başka neden olabilir

Bir görmeliydiniz nasıl çöpleniyorlardı
Tam bu sırada hastanenin kapısı açılıverdi
Öksüren bir hastaydı silkelenen oracığa
Kediler aç kediler art ayaklarının
Çengelini gevşetiverdiler birden
Fosforlu gözlerinde açılıverdi kapılar
Kapılar mağara ağızları gibi korkunç
Kapılar iç içe sıra sıra açık kapılar
Kapılar sonra duvar gibi sımsıkı kapalı
Silkelenen oracığa Yozgatlı Yaşar'dı
Kaskatı bir mart sabahıydı nasıl unuturum
Diyelim ki ben unuttum Yaşar unutur mu hiç

Kupkuru bir soğuk vardı dışarda takır takır
Bir soğuk ki kuşları alaşağı eden
Yaşar'da ne palto ne çorap ne boyun atkısı
Bir ceketi vardı o kadar ben ceket diyorum
Bir çift de ayakkabı ben öyle diyorum
Tabanları olduğu gibi asfalta basıyordu
Asfalt da öyle ağustos asfaltı sanılmasın
Damla su sızdırmıyordu pabuçlar bereket
Sular daha akşamdan donmuştu kaskatı
Yürekler de donmuştu sularla birlikte
Donacak yürek yoktu ki çatık kaşlı hekimde
Taburcusun demişti arkası hastalara dönük

Lokman Hekim'den beri böyle kurulmuştu düzen
İnsanlığın acıları böyle dindirilirdi ancak
Ant içilmişti diplomalar verilirken
Ölmek de vardı düzende taburcu olmak da
Sırf bunun için demişti yanlış anlaşılmasın
Sırf bu yüzden taburcusun demişti hekim
Kediler gibi dengeyi tutturup ustaca
Habire çöplenebilmek için hekimlik adına
Bu yüzden satmıştı Yaşar'ın altındaki yatağı
Yozgat'lı Yaşar yatacak değildi ya boyuna
Memleket genişti çoook Yozgatlılar vardı çok
Verem desen genişti alabildiğine

İstemezdi dengenin düzenin bozulmasını
Sırf bunun için demişti iki buçuk kuruş için değil
Yurdunu ulusunu sevdiğinden biraz da
Çıkarmak için mutlu azınlıktan olmanın tadını
Ölenle ölecek değildi ya Yaşarlar gibi
Taburcusun demişti kılı kıpırdamadan
Sırf bunun için demişti başka neden olabilir
Henüz bir çatıcık bile çekememişti başının üstüne
Son taksiti duruyordu yeni arabasının
Hakçası bölüşmek için ne varsa yeryüzünde
Elmayı bile iki şak edip ortasından
İki parçasını birden alabilmek için
Ne yapsın bunu anlıyordu eşitlik deyince
Dengeden düzenden buydu anladığı

Kediler günlük nafakalarını arıyorlardı dışarda
Sahipsiz kediler hasta kediler aaah onlar işte
Öylesine suskundular düzen bozulmasın diye
Denge bozulmasın diye art ayaklarından
Asılı kalmışlardı çöp tenekelerine
Bir görmeliydiniz nasıl çöpleniyorlardı
Öylesine dikilmişlerdi beyinleri üzerine
Aman denge bozulmasın düzen bozulmasın

Ne olurdu denge bozulursa düzen bozulursa
Tenekelerin altında mı kalırlardı sanki
Boşunaydı bütün korkuları boşuna
Ne olabilirdi sonunda kaybedecekleri
Çöp tenekelerindeki artıklardan başka

(1960)

Bir Kurşun Gibi

Martılar savrulur durur
Dolmabahçe'de can pazarı
Gemiler gelir kurulur

Anladık dostluk anladık yardım
Anladık gerikalmışlık
Kölelikse bir sonu olmalı
Sömürüyse çıkmalı bir dur diyen

Siz dikildiniz mi yollara
Geçemez Amerikan denizcisi
Fatih'in gemilerinin geçtiği
Dolmabahçe tepelerinden

Sıkılır yumruk
Düşer defter kitap parmaklar arasından
Temmuz bir yana gider seviler bir yana
Zorbalığa karşı çığlık çığlık
Susar yiğitliğinde bir genç ölü
Gözleri açık

Bağımsızlığın derin anlamında
Hantal gemilere kör radarlara karşı
Kanlar içinde uzanır
Turan Emeksiz'in yanında

Sıkılmış karanlığa bir kurşun gibi
Soğumakta namlu

Demir dağların çemberinde
Dumanlı tepelerinden Ergenekon'un
Sana saygı genç Ferhat
Sana sevgi Demircioğlu

(1968)

Gençlik Parkı

Bütün sokakları bu kentin Gençlik Parkına açılır
Bir sevgi ilkyaz sıcaklığında
Bir türkü yükselir uygarlıktan yana
Halktan yana emekten yana bilimden yana
Alır karamsarlığımızı götürür
Mavilikte açılır tomurcuk
Bir halı dokunur yurt güzelliğinde
Geleceğin yollarına serilir

Genç dediğin boy atmalı özgürlüğe doğru
Büyümeli yılların kısırlığında böyle dik
Gün ışırken yerini almalı en önde
Gençlik Parkında coşkudan bayrak çekilmeli

Nerdesiniz yitik umutlarım hangi çıkmazda
Katılın bu aydınca şenliğe korkusuz
Tükenmiş yalanı tutsak bilimin
Susmuş aylakların sünepe ezgileri
Bütün atılımlar gerçekten yana uyumlu
Gökyüzü kızarmış gençlik ateşinden
Evrene kardeşlik getirmeli bilim dediğin
Yücelik getirmeli halkımıza mutluluk getirmeli
Çözmeli kişiyi paslı zincirinden

İşte beklediğin düş gözlerinin önünde
Uysun adımların çağının gidişine
Uysun adımların çağrısına gerçeklerin
Başının içinde ilkyaz bulutu
Altın toprak üstün yaprak
Gençlik Parkındasın

(1968)

Özgürlüğe Giden Yol

Dostluklar silinmiş çevrenden
Ne varsa kutsal bildiğin
Özgürlüğün güvenliğin çiğnenmiş
Okunmaz olmuş anayasan

Dayanamazsın
Sokaklardan taşan insan selinin
Bir gün bakarsın ki en başındasın
Bayraklar bayraklar bayraklar

Bir özgürlük türküsü ağız dolusu
Körlüğe köleliğe satılmışlığa karşı
Avuçların parça parça alnında taş yarası
Coplar sopalar mızraklar

Ne ilkisin ne de en sonuncusu
Hep bu yollardan geçtiler korkusuz
Kitaplara bırakıp adlarını
Kitaplara tertemiz anılara
Sayısız özgürlük erleri
Emekçiler yürekli aydınlar

Hangisine yarı yolda kalmış diyebilirsin
Hangisi varamamış varacağı yere
Sil alnındakini elinin tersiyle
Kırılan dişlerini tükür
Bu toprak senin toprağın
Bu halk senin halkın
Bu dünya senin dünyan

(1968)

Uzak Değil

Çaresizlik akşamında düşünülmüş
Bakıp bakıp kör pencereden
Bir yudum suyun bir solukluk havanın
Sudan da havadan da üstün dost yüzünün özleminde
Alıp başımı gitmek. Atsız arabasız
Alıp başımı düşlerin çıkmazından
Karışmak taşa toprağa. Yolculuk...

Bir sabah... Zeytin yeşili Ege kıyılarında
Nemli bakışlarında çoban köpeklerinin
Başakların ağırlığınca verimli
Savrulan harmanların bereketinde
Savrulan alınteri insan emeği
Beni yaşamla içli dışlı eden
Yaşamla güçlü yaşamla bilinçli
Yol boyu adımladığım mutluluk

Sabahın sisinde Havran yolunda
Katırtırnaklarında gülüş alev sarısı
Toprakta coşkusu tava gelmenin
Dal uçlarında duyarlık
Ulu çamlara köknarlara karşı
Yaşıyorum diyebilmek göğüs dolusu
Bir otuyum diyebilmek bu toprağın
Menekşe değil bir ardıç eğilmezliğinde
Özsuyunda üreme varolma tutkusu
Ne kişiye boyun eğme ne kula kulluk

Gene de bitkiselliğin körlüğünde değil
İlkel ışımanın ezgisinde insanca
Bir aydın başıboşluğunca sorumlu
Bilinçsiz doğa kadar ustan yana
Bilinçli bir insan duyarlığınca doğal
Salt kurallarına bağlı yerçekiminin
Öylesine özgür

Küf yeşili Anadolu'm ayaklar altında
Tüm yalanlara açık ardına kadar
Gerçeklere tabut gibi örtük
Bir gün böyle yadsı böyle tutsak değil
Köy bizim yol bizim yolcu bizden
Dost yüreği sıcaklığında bir yolculuk
Uzak değil

(1968)

Elif'in Babası

Bir yürekli kişiydi
Elif'in babası bir aydın kişi
Er kişi niyetine el bağladılar sağlığında
Kıblesini şaşıranlar
Amerikan gemilerine karşı diri diri
Kıldılar namazını Dolmabahçe'de
Bir öğleüzeri

Kış ortasında bir güneşli pazardı
Sağdı henüz
Vardır böyle pazarlar yaşantılarımızda
Ama hiçbir pazar böylesine utanç verici
Böylesine aşağılık olamazdı çağımızda

Elif'in tutup elinden babası
Gemiler gösterecekti dizi dizi
Tutsaklığın kirli duvarlarına çizilmiş
Demir atmış bağımsızlığımıza
Gemiler gemiler çirkin gemiler
Sonra ışıklı yüzler gösterecekti gencecik
Işıklı yüzlerde parça parça bulut
Sonra satılmışlık sonra kahpelik
Sonra yeniden sevinç yeniden umut
Sonra cop sonra şiş bıçak kanca
Benzin patlaması gaz kokusu kan
Köpekliğin köleliğin zincir şakırtısı

Ne varsa öğretecekti Elif'çiğine
Çocuklar değil miydi büyük yüzdelerle
Bütün borçlarımızı üzerlerine alan
Ne varsa tutsaklık adına öğretecekti
Ne varsa uygarlık adına sunulan

Bırakıp bütün bildiklerini bir yana
Bize alanlarda ölmesini öğretti.

Uzak Değil

(1971)

Bir Kozada

Geç kalmadık tam zamanı
İş başlamaktaydı başladık
Örüyoruz kozamızı birlikte
Zaman da bir kozadır ipekböceğim
Her solukta örülen
Bir dışındayız bir içinde
Bir gün bizim de dokunacak
Atlasımız çalışkan ellerde
Gül yaprağı inceliğinde duru
Sabahların eridiği mavilikte
Mekikler söyleyecek türkümüzü
En güzeli bu değil mi övgünün
En sürüp gideni ipekte

İlk yağışla başladı diriliş
Özsuyla buğulandı dalların ucu
Yaprağa durdu dipten doruğa
Bahçedeki dut ağacı

(1970)

Karadenizlisin

Yüzüstü bıraktınsa bu dost denizi
Bırakıp çıktınsa borasında başına buyruk
Bir sabah balığa çıkar gibi yalıboyundan
Avlamak içindi ekmeğini boğazların ötesinde
Yeryuvarlağını bir yumrukta darmadağın
Ettinse böyle bir baş soğan gibi bu yüzden
Hep bu yüzden menevişli uskumruların
Özlemini çekişin

Oysa sen gözlerini poyrazında açtın Karadeniz'in
Martılarla boy attın keşişlemesinde
Sinop'la Kerempe'yle çakıp sönerekten
Yunuslarla uzak limanlara akıp gittin
Kefkenleyin ardından bakakaldılar sen
Öfkenle, hıncınla Karadenizlisin
Bir kardeşin Ruhr bölgesinde demir çıkarır
Bir kardeşin Arden'lerde kömür
Çaltı'yı dolanadursun Emice'n
Oğlu kana bular ellerini bir karış toprak için
Çekekte yorgun teknelerin güvertesinde
Horon teper aç karına yeğenlerin
Her Tanrının günü "Ha uşaklar ha"
Ararlar mutluluklarını Recep'in kemençesinde

Kurur çay bahçesinde yaprak yaprak
Gazel olur mısır tarlasında kızlar
Alır götürür lodos alınterlerini
Elde avuçta bir teneke gaz bir çıkın tuz
Bütün kaygılar aç kalmak açık kalmak

Kırılır uşaklar veremden ilaçsız
Alır götürür takalarla karayel
Yurt dediğin doğduğun yer değil
Doyduğun yer diye ahkâm çıkarmışız
De bana hemşerim ya öldüğün yer

İnanma ne yana gitsen Karadenizlisin
Direk direk ve dalgalarınca özgür
Elde süpürge batı sokaklarında
Ama boğazı tokluğuna tutsak
Deli rüzgârlar başının üstünde eser
Sana dökülür dövüne dövüne
Yüreğimizden Kızılırmak

(1969)

Defneler Gibi

Sevdim döl döş torun torba
Taflan gürlüğü çoğaldım
Kimi tek başıma bozkır yalnızlığı
Kimi çift yaşadım sarmaşıklarca

Neler geldi geçti bir sevgiyi ayırdım
Yaşamayı defneler gibi uzun ömürlü
Pıtrak pıtrak üremeyi kök verip
İçlerinden bir sevgiyi ayırdım

Götürüldümse özgürlüğü yüzüstü koyup
Ben bir yanda sen bir yanda suç kimin
İşsizsem güçsüzsem onlar mı haklı
Ben mi taktım bileklerime kelepçeyi
Duvarları ben mi çektim boylu boyunca
Ben mi vurdum kapılara çifte kilidi

Yılmadımsa dişe diş savaşmaktan her çağda
Sevişip kökleşmekten yorulmadımsa
Söyleyin hadımlar kısırlar güçsüzler
Boş öğretiler çığırtkanı yüreksizler
Kötü mü ettim size karşı çıktımsa

Sevdim haklıdan yana olabilmek için
Çalışıp ezilenden senden yana
Sevdim aldığım soluğu hak etmek için
Ama sevdim halkımca

(1970)

ATAKÖY:
Son şiirim
19-XI-1991

Elim bizne değsin,
Isıtayım üşüdüğse
Boşaşitmesin son sıcaklığım!

19-XI-1991

RIFAT ILGAZ

ŞİİRLER 1962-1969-1971

Soluk Soluğa / Karakılçık / Uzak Değil

"Çağın gerçekleri, sorunları içinde tarihsel görevinin bilincine varması gereken bir şairin eylemi söz konusudur bugün. ...Her yeni çağ aşağıdan yukarıya doğru itilerle oluşup gelişirken, toplumla içli dışlı olması gereken şair de gerçekçiliğin yeni biçimlerini yaratmaya itilmektedir. Şair toplumu değiştirme, oluşturma çabası içinde kendisini de değiştirip oluşturacaktır. Bu gerçeği Brecht'le birlikte yineleyebiliriz:
'Her yeni çağ gerçekçiliğin yeni biçimini ortaya koymak zorundadır.'
Şairin amacı, bu gerçekleri öğrenmekle bitmiyor. Bunları yapıtına bilgi olarak koymak, şairi sanat dışı gereksiz çabalara götürür. O, bu gerçekleri içeriğine uygun bir biçim içinde yansıtmak zorundadır. Şair, coşku ve hayranlık yaratan kişidir. Bu coşku ve hayranlık, benzer koşullar içinde yaşayanlar arasında mümkündür. Bir şiirin etkileyici ödevi, bu koşulların içindekilerle yüz yüze geldi mi başlar. Bu bakımdan şair yan tutan kişi sayılır."

Rıfat Ilgaz

THG 0734352 EBF 2016

ISBN:978-975-348-015-4
9 789753 480154